

Datum advies 4 november 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klagster,
juridisch adviseur: mr. C. Heerkens Thijssen, advocaat te Amsterdam

tegen:

wijlen **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens haar leven lid van congregatie Zusters van Onze Lieve Vrouw
van Amersfoort.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 27 februari 2014. Op 18 juni 2014 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van dr. D.J.P.M. Vermunt, juridisch adviseur en advocaat te Zaltbommel, namens zuster [naam], Provinciaal Overste van voormelde congregatie.

Op 15 oktober 2014 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klaagster is verschenen. Zij heeft haar standpunt toegelicht. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Heerkens Thijssen voornoemd.

Namens de Congregatie is verschenen [Provinciaal Overste] voornoemd, vergezeld van haar juridisch adviseur mr. Vermunt voornoemd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster verbleef van 8 augustus 1967 tot 1974 in het [naam] Internaat in [plaats]. Aangeklaagde gaf leiding aan de groep waar klagster werd ondergebracht. Bij aankomst deed aangeklaagde de inhoud van de koffer van klagster en haar pop in een bak, waarna ze voorzien werd van andere boven- en onderkleding. Aangeklaagde zei tegen haar dat ze een slecht kind was want in [plaats] woonden allemaal slechte kinderen, maar dat zij daar wel raad op wist. Klaagster kwam terecht in een groep met zo'n twintig andere kinderen, jongens en meisjes van verschillende leeftijden. Een van haar groepsgenoten was [naam] (klachtnummer 2010T200), die zij zich nog kan herinneren omdat ze een stuk ouder was en haar om appelpitjes had gevraagd om sieraden van te maken.

Klaagster werd dag in dag uit zwaar aan het werk gezet. Als iets niet voldoende of naar het zin was uitgevoerd volgden denigrerende, grievende opmerkingen en straf. De groep van klaagster moest altijd op donderdag in bad. Klaagster weet nog precies waar de badkamer was. Zij was na haar werkzaamheden meestal een van de laatsten. Dan klopte aangeklaagde op de deur en moest klaagster haar binnenlaten. Dan begon aangeklaagde te praten dat klaagster slecht en verderfelijk was. Aangeklaagde begon dan altijd met de ruwe kant van de spons de rug van klaagster te wassen. Vervolgens moest zij zich omdraaien en in het water gaan liggen, waarna aangeklaagde onder vermelding dat klaagster toch al bedorven was en het anders nog slechter met haar zou aflopen, haar borsten en schaamstreek waste. In eerste instantie ging dat op een ‘vriendelijke’ manier, maar gaandeweg werd de wasbeurt steeds hardhandiger en ging het pijn doen, waarbij aangeklaagde ook met de ruwe spons hard door de schaamstreek van klaagster ging. Als klaagster er iets van zei of begon te huilen startte aangeklaagde het hele ritueel weer opnieuw.

Toen klaagster 12 jaar oud was, kreeg ze een andere voogd.

Op haar 15^e jaar overleed haar vader. Haar voogd maakte haar wijs dat het de taak van haar vader zou zijn geweest om haar alles te leren over seksualiteit en dat hij die taak nu als zijnde haar voogd, moest overnemen. Dat zou hij bij alle meisjes moeten doen waarover hij voogd was. Klaagster is vervolgens tot haar 18^e op alle mogelijke manieren door hem seksueel misbruikt, meestal bij hem in de auto. Klaagster zag daarin een bevestiging van haar ‘slechtheid’ en dacht er goed aan te doen om dat aan aangeklaagde te vertellen. Vanaf dat moment draaide aangeklaagde bij de wasbeurt de douchekop van de slang en bracht de doucheslang vaginaal naar binnen bij klaagster om inwendig te worden schoongespoeld, met water dat soms zo heet was dat klaagster de brandvlekken op haar dijen had. Dan kreeg ze daar bij gym allerlei rare opmerkingen over. Klaagster schat dat dit tientallen keren heeft plaatsgevonden.

2.2. Klaagster is ooit in opstand gekomen en toen werd er gedreigd met overplaatsing naar Zetten en “iedereen wist wat daar gebeurde tussen meisjes, leiding en directeur.”

Klaagster had gehoord dat er opleidingen waren waarin je stages kon lopen en zag zo een mogelijkheid om aan het internaat te ontsnappen. Ze is de [naam]-opleiding gaan volgen, waarin verschillende stages waren opgenomen. Ook op een stageadres is ze nog door haar voogd misbruikt.

2.3. Klaagster heeft het verleden altijd helemaal voor haarzelf gehouden. Haar partner weet globaal wat er gebeurd is maar details heeft klaagster nooit willen vertellen, nog steeds niet. Ze wilde ook niet dat hij haar begeleidde naar de zitting.

De gevolgen zijn dat klaagster geen fysiek contact kan verdragen, niet van haar partner en haar kinderen, en niet van derden. Ze is sterk wantrouwend naar anderen en overmatig kritisch naar zichzelf. Ze leeft in een generationaliseerde wereld waarin emoties niet worden toegelaten. Klaagster heeft jaren van stiekem overmatig alcoholgebruik achter de rug.

2.4. Klaagster beoogt met haar klacht erkenning te krijgen voor hetgeen haar is aangedaan en een financiële compensatie daarvoor. Tegenover haar juridisch adviseur heeft ze de hoop uitgesproken dat de procedure enige verlichting te weeg brengt.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. Mr. Vermunt heeft namens de Overste uitgebreid verweer gevoerd. Over aangeklaagde vertelt hij onder meer dat zij op [dag] [maand] 1943 haar intreden deed in de Congregatie. Zij verbleef op het [Internaat] in [plaats] van [maand] 1961 tot en met [dag] [maand] 1978. De Provinciaal Overste heeft naar

aanleiding van de klacht nader onderzoek gedaan naar de levensloop van aangeklaagde. Dat onderzoek heeft geen aanwijzingen voor mogelijk seksueel misbruik door aangeklaagde opgeleverd. In het rapport van het vervolgonderzoek van de Commissie Deetman zijn enkele vermeldingen met betrekking tot aangeklaagde opgenomen. In deze meldingen wordt geen gewag gemaakt van seksueel misbruik, wel van verschillende gradaties van liefdeloos bejegenen. Het klaagschrift van [naam] (2010T200) kan volgens de raadsman geen steun bieden aan de klacht van klaagster, omdat alles wat door haar beschreven is, zich heeft afgespeeld in een periode dat aangeklaagde nog niet werkzaam was in het internaat. Daarnaast is de inhoud van haar klacht, daar waar het gaat om het binnendringen door aanklaagde met een of twee vingers in de vagina van [naam] om te controleren of zij ongesteld was, in verband met al dan niet verstrekking van maandverband, twijfelachtig omdat in het rapport van de commissie Deetman wel de (weigering) van het maandverband wordt gemeld maar dit op generlei wijze in verband wordt gebracht met seksueel misbruik. Het relaas van [naam] over menstruatiecontrole is ook opgenomen in de bundel “Stil in mij”, maar ook daarin is geen enkele indicatie van seksueel misbruik vermeld. Daarnaast wordt aangevoerd dat [naam] in geen van de publicaties, interviews en tv-optredens vóór de datum van het indienen van haar klaagschrift iets naar voren heeft gebracht dat kan dienen als steun voor seksueel misbruik. Het verhaal over vaginaal toedienen van heet water met de doucheslang komt helemaal nergens, in wat voor vorm ook, eerder terug. De authenticiteit van haar verhaal in het klaagschrift wordt door de Overste betwijfeld. Het kan niet worden uitgesloten dat werkelijkheid en fantasie door elkaar heen lopen. Daarnaast worden de door de juridisch adviseur overgelegde bijlagen: passages uit de boeken “Vrome Zondaars” en uit “[titel boek]” en een kopie van een krantenartikel “[titel krantenartikel]” besproken, waaruit de conclusie volgt dat deze geen steun kunnen bieden aan de klacht van klaagster. De Provinciaal Overste spreekt haar verbazing uit daar waar het gaat om het wassen van klaagster door aangeklaagde. Grotere kinderen werden geacht zichzelf te wassen, wellicht onder toezicht, en dat vond plaats in de douches die destijds al aanwezig moesten zijn. Verder is er naast de betwijfelde verklaring van [naam] niets aangevoerd dat steun biedt aan de klacht. De Provinciaal Overste realiseert zich dat de door klaagster beschreven gevolgen een zwaar leven toont. Er is echter geen rapportage van psycholoog of psychiater dat steun biedt aan de oorzaken en gevolgen van het gestelde misbruik.

De conclusie is dan ook dat de klacht niet gegrond kan worden verklaard.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klaagster gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure. Dat geldt ook voor het onderdeel dat aangeklaagde bij klaagster over haar borsten en in haar schaamstreek waste, nu iemand in de leeftijd van klaagster in staat moet en moest worden geacht zelfstandig die washandelingen te verrichten. Dat de handelingen niet gericht waren op het schoonmaken blijkt ook uit de herhaling van de handelingen door aangeklaagde als klaagster er iets van zei of begon te huilen.

4.3. Er zijn ongeveer veertig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klaagster schetst hebben plaatsgevonden. De klachtencommissie is hiervan in de eerste plaats overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop klaagster haar verhaal heeft gedaan. Zij was daarin enerzijds heel terughoudend, wilde het niet erger maken dan het was en anderzijds zeer emotioneel, niet gewend om haar verhaal – en dan ook nog in detail – te vertellen.

Klaagster heeft vanaf haar 12^e jaar tot haar 15^e jaar bijna wekelijks moeten tolereren dat aangeklaagde haar over haar borsten en in haar schaamstreek (hardhandig) waste. Vanaf haar 15^e jaar tot ongeveer haar 18^e jaar kwam daar bij dat aangeklaagde een doucheslang in klaagsters vagina bracht met soms heel erg heet water. Dit heeft enkele tientallen keren plaatsgevonden.

De klacht wordt ondersteund door de verklaring van de heer [naam], partner van klaagster, die verklaart dat hij sinds 1994 met klaagster samenwoont en dat zij al vóór die tijd heeft verteld over haar ervaringen in het kinderdhuis in [plaats], en vooral hoe zij daar slecht werd behandeld, onder andere mishandeld en seksueel werd misbruikt door een van de nonnen, namelijk [naam]. Details heeft zij hem nooit willen vertellen.

De klachtencommissie neemt ondanks de aangevoerde bezwaren van de zijde van de Congregatie ook de inhoud van de klacht 2010T200 mee en wel om de volgende redenen.

Ter zitting is duidelijk geworden dat mr. Heerkens Thijssen als eerste is begonnen met de onderhavige klacht. Dat is de reden waarom zij als steunbewijs passages uit boeken en kranten heeft bijgevoegd. Zij was niet bekend met de inhoud van de eerder door de juridisch adviseur T. Hekster namens [naam] tegen aangeklaagde ingediende klacht, die is stilgelegd.

De voorzitter heeft de klacht uit het archief laten lichten. Hieruit blijkt een (niet expliciet beschreven) klacht tegen aangeklaagde van seksuele mishandeling/misbruik, toen [naam] ongeveer 11-12 jaar oud lag. Dit ligt niet onacceptabel ver af van de thans (in tweede instantie, als gevolg van een eerdere omissie) door haar gestelde 13, 14 jaar, te meer niet omdat zij, zoals zij in haar eigen zaak heeft verklaard, niet leefde met leeftijd want verjaardagen werden niet gevierd maar met gebeurtenissen als ijkpunt in haar leven.

Klaagster heeft toegelicht dat zij in eerste instantie alleen maar het misbruik door haar voogd wilde melden bij iemand van de commissie Samson. Later werd zij benaderd door [naam] van Klokk dat [naam] steun zocht voor haar wederwaardigheden in het kinderdhuis. Zij wist niet wat de klacht inhield en wilde haar wel helpen en zo heeft ze uiteindelijk haar eigen verhaal op papier gezet, in eerste instantie niet met de bedoeling om er een klacht van te maken.

Uit de behandeling van de zaak van [naam] blijkt dat zij publiciteit heeft gezocht zonder specifiek in te gaan op de aard van de ervaringen, in de hoop dat iemand zich zou melden die ook in het tehuis had verbleven. [Naam] heeft toegelicht dat zij het binnendringen met de doucheslang ook lang niet gezien heeft als seksueel misbruik maar als seksuele mishandeling, als een methode om haar seksualiteit te vernietigen en dat zij het door hevige schaamte heel moeilijk vond om dit deel van haar verhaal naar buiten te brengen.

Beiden zijn onafhankelijk van elkaar met het verhaal van het vaginaal binnendringen met de doucheslang waaruit (warm/heet) water kwam, gekomen.

Opvallend was ook dat beide vrouwen tijdens het vertellen van hun relaas over het binnendringen met de doucheslang hevig in paniek raakten.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klaagster was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 12 jaar oud. Aangeklaagde was voor haar iemand aan wiens zorg zij was toevertrouwd en in wie zij vertrouwen had moeten kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen haar geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klaagster is aangedaan en een oprechte spijtbetuyging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Over (het verzoek van klaagster om) financiële vergoeding kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klaagster zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie van Zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort de klacht gegrond te verklaren en zich in te spannen te doen wat in haar macht ligt om het leed van klaagster te verzachten.

Dit advies is vastgesteld op 4 november 2014 door mr. C.C. de Rijke-Maas, voorzitter, drs. A.A.M. Oostveen en mr. M.P.P.M. Merx, leden, bijgestaan door drs. M.G.M. van Rijnstra, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klaagster schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.